

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ 1) เพื่อศึกษาภูมิปัญญาการทำนาอินทรีย์ของเยาวชนในหมู่บ้านละหาดำบลแว้ง อำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส โดยมีปราชญ์ชุมชน และชาวนารุ่นพี่เป็นผู้ถ่ายทอด 2) เพื่อพัฒนาทุ่งนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้การทำนาอินทรีย์ของเยาวชนบ้านละหาร ตำบลแว้ง และชุมชนทำนาในตำบลใกล้เคียงในอำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส 3) เพื่อหาแนวทางขยายพื้นที่ทำนาอินทรีย์ในเขตพื้นที่อำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส 4) เพื่อหาแนวทางสร้างเครือข่ายให้ความรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ ให้กับชาวนาอำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส และ 5) เพื่อจัดทำสื่อ/คู่มือการทำนาอินทรีย์ และนำสื่อขยายสู่เด็กและเยาวชน พื้นที่ศึกษา หมู่บ้านละหา ตำบลแว้ง อำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย 1) กลุ่มชาวนาในพื้นที่ 2) กลุ่มผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในพื้นที่ 3) กลุ่มแม่บ้านชาวนา และ 4) ภาควิชาท้องถิ่น ใช้วิจัยเชิงปฏิบัติการสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผลการวิจัยพบว่า

ภูมิปัญญาการทำนาอินทรีย์บ้านละหาหลายขั้นตอน แต่สิ่งที่สำคัญ และจำเป็นสำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่ ที่ต้องเรียนรู้ เพื่อนำไปปฏิบัติ มีเพียง 5 ขั้นตอน ได้แก่ การไถนา การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์และเตรียมต้นกล้า การดำนา การดูแลรักษาต้นข้าว และการเก็บเกี่ยวต้นข้าว

ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการทำให้มีการพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านอินทรีย์ในอนาคตชาวบ้านต้องการยกระดับพื้นที่เป็นแหล่งเรียนรู้ 3 แนวทาง คือ 1) แหล่งเรียนรู้บ้านควายพื้นเมือง 2) แหล่งเรียนรู้การแปรรูปข้าวเป็นขนมจีน และ 3) ยกระดับเป็นแหล่งท่องเที่ยว

ตลอดจนแนวทางการขยายพื้นที่ การสร้างเครือข่ายให้ความรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ คณะวิจัยเริ่มจากฐานเครือข่ายในพื้นที่ และค่อยๆ ขยายพื้นที่ออกนอกหมู่บ้าน ด้วยกระบวนการเวทีสัญจร และสร้างตัวอย่าง เป็นต้นแบบของการปลูกข้าวนาอินทรีย์ เพื่อสร้างความเชื่อมั่น และได้ขยายเพิ่มพื้นที่ ด้วยการเชื่อมร้อยเครือข่ายโดยมีโรงเรียนชาวนาเป็นแม่เครือข่ายหลักเชื่อมกับลูกข่ายประจำหมู่บ้าน แม่เครือข่ายจะต้องเข้ามีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งให้กับลูกเครือข่ายด้วยกัน ในกิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถเรียนรู้ร่วมกัน หลังจากนั้นได้จัดทำสื่อการทำนาอินทรีย์ และนำสื่อขยายสู่เด็กและเยาวชน ด้วยคู่มือการเรียนรู้ เอกสารแผ่นพับ เฟสบุ๊ค (Facebook) และเพจ (Page) โรงเรียนชาวนา ชุมชนบ้านละหา เพื่อนำเสนอสื่อการทำนาอินทรีย์อย่างหลากหลาย ประกอบด้วย วิดีโอ และรูปภาพกระบวนการทำนาอินทรีย์